

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΑΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΔΑΠΗ

συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτίᾳ

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγί-
κῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτίᾳ

φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγρῃσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.)

Ἄριθ. 26.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Μαΐου 1898.

Ἔτος Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Ὅχι κατάργησις, ἀλλὰ συμπλήρωσις τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων.—Πετταλότζη, Πῶς ἡ Γερτρούδη διδάσκει τὰ τέκνα τῆς, δευτέρα ἐπιστολῇ. — Φυσικαὶ ἐπιστῆμαι. — Ἴδρυσις τοπικῶν ἀγώνων. — Παιδιαὶ παρ' ἡμῶν ὑπὸ Γ. Ν. Οἰκονομοῦ, καὶ ὑπὸ Σεραφεῖμ Κ. Χατζάκη.—Ἥλιος καὶ Βορρῆς.

ΟΧΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ, ΑΛΛΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Γ'.

Ἐν τοῖς φύλλοις 12. 14 τῆς «Ἐκπαιδεύ-
σεως» ἐπραγματεύθημεν ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ
σχολεῖα οὐδαμῶς εἶναι περιττά, ἀλλὰ τού-
ναντίον σχολεῖα ἀναγκαιότατα, οὐδαμῶς δυ-
νάμενα νὰ λείπωσι ἐκ τοῦ ἔθνους. Εἶπομεν
ὅτι καὶ τὸ πρόγραμμα τῶν σχολείων τούτων
πρέπει νὰ γίνῃ διάφορον καὶ ὁ χρόνος ὁ
σχολικὸς αὐτῶν νὰ αὐξηθῇ κατὰ ἓν ἀκόμη
ἔτος. Ὑπολείπεται δὲ σήμερον νὰ εἰπωμεν
ἐν τῷ ὧν οὐκ ἀνευ τῆς διορθώσεως τῶν σχο-
λείων καὶ τοῦτο εἶναι ἡ παιδαγωγικὴ προ-
παρασκευὴ τῶν Ἑλληνοδιδασκάλων. Ὅσον
σοφὰ προγράμματα καὶ ἂν παρασκευασθῶσι,
ὅσῳ περισσότερα ἔτη καὶ ἂν προστεθῶσιν εἰς
τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ πάντα θὰ γίνων-
ται μάτν, τὰ πάντα θὰ ᾧσιν ἐν αὐτοῖς νε-
κρά, ἐν ὅσῳ ἐξ αὐτῶν λείπει ὁ καλὸς διδά-
σκαλος ἢ τοῖς ἢ ψυχῇ ἢ τὰ πάντα ζωογονού-
σα καὶ αὐξάνουσα. Ἐπειδὴ δὲ καλὸς διδά-
σκαλος εἶναι οὐχὶ μόνον ὁ γινώσκων τί
πρέπει νὰ διδάσκῃ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τίνα σκο-
πὸν τοῦτο διδάσκει καὶ πῶς πρέπει τοῦτο
νὰ διδάσκῃ, ἵνα μορφῶνῃ τὸν μαθητὴν, ἀ-
νάγκη περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου
πράγματος νὰ ληφθῇ ταχίστη πρόνοια ἐν

τῷ Πανεπιστημίῳ. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τῆς
ιδρύσεως ἰδίας ἔδρας παιδαγωγικῆς, καὶ
διὰ τῆς ιδρύσεως παιδαγωγικοῦ προτύπου
σχολείου πρὸς πρακτικὴν παιδαγωγικὴν ἀ-
σκῆσιν τῶν διδασκάλων τῆς μέσης ἐκπαι-
δεύσεως. Τὰ ἐξοχα ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀπο-
τελέσματα τῆς λειτουργίας τοιοῦτου διορ-
γανισμοῦ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τοῖς Ἰέ-
νης καὶ Λειψίας εἶναι ὄχι μόνον ἐγγύσις
περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τοιούτων
σχολείων, ἀλλὰ καὶ παρακείμεσις πρὸς τὰς
Κυβερνήσεις τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν,
ἃ διὰ τῶν σχολείων ἐπιδιώκουσι συστημα-
τικὴν καὶ λελογισμένην μόρφωσιν τῶν πό-
λιτῶν, νὰ ιδρῶσιν πάραυτα τοιαῦτα σχο-
χεῖα. Τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τοῦτου ἀνε-
πτύξαμεν διὰ μακρῶν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ
ἐταιρείᾳ, ἐδημοσιεύσαμεν δ' ἐν τοῖς φύλλοις
15. 16 καὶ 18 τῆς «Ἐκπαιδεύσεως» ἔτους Α'.
τί φρονοῦμεν ὅ,τι δεόν γενέσθαι, ἐκθέσαντες
ἅμα καὶ περὶ τοῦτου τὴν γνώμην τοῦ με-
γάλου παιδαγωγοῦ Στοῦ, ὃν ἐκάλεσαν συμ-
βουλευθεῖσαι περὶ τοῦ πράγματος αἱ Κυβερ-
νήσεις, τῆς Αὐστρίας, Ὁλλανδίας καὶ Ἀγ-
γλίας. Εἰς τὴν γνώμην ἡμῶν ἐπίκουρος
προσέρχεται νῦν ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν Παιδαγω-
γικῶν καὶ ὁ κ. Δ. Ζαγγογιάννης, διευθυντῆς
τοῦ Διδασκαλείου Θεσσαλίας, ὅστις ἐν τῷ
βιβλίῳ αὐτοῦ «Ἡ μεταρρύθμισις τῶν γυ-
μνασίων ἐν Γερμανίᾳ κλπ.» σελ. 19 ἰδοὺ τί
γράφει σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο·

«Ἡ δευτέρα γενικὴ ἀπαίτησις τῶν νέων
προγραμμάτων τῶν ἐν Γερμανίᾳ γυμνα-
σίων, τὸ νὰ ἐπιζητῆται δῆλα δὴ διὰ τῆς δι-

δασκαλίας ή καθόλου μόρφωσης νοῦ καὶ χαρακτῆρος τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων. αὕτη, λέγω, ή ἀπαιτήσις προϋποτίθησι θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν διδακτικὴν καὶ καθόλου παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τούτοις διδασκόντων. Ἄνευ τοιαύτης δύναται τις βεβαίως νὰ λέγη περὶ καθόλου τοῦ νοῦ καὶ τοῦ χαρακτῆρος μόρφώσεως διὰ τῆς διδασκαλίας ὡς τοῦ κυρίου σκοποῦ ταύτης ἢ τοι περὶ παιδαγωγούσης διδασκαλίας, ἀλλὰ σαφῆ συνειδῶσιν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας δὲν δύναται νὰ ἔχη ταύτης δὲ τῆς συνειδήσεως ἐλλειπούσης, ἀληθῶς παιδαγωγούσα διδασκαλία δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνηται, διότι μόνον σαφῆς τέρματός τινος γνώσις ἐξασφαλίζει τὴν ὀρθὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων, ἃ πρὸς τὸ τέρμα ἀγούσι, καὶ τὴν ὀρθὴν τούτων χρῆσιν. Ἄλλὰ τοιαύτην παιδαγωγικὴν μόρφωσιν οὔτε οἱ ἀρχαιότεροι τῶν καθηγητῶν καὶ ἑλληνοδιδασκάλων ἔχουσιν, οὔτε οἱ νεώτεροι ἐπαρκῶς κτῶνται, ἂν ὅλως κτῶνται, διότι οὐδέποτε περὶ τούτου ἡ δέουσα φροντίς ἐγένετο. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ διδάσκει ὁ μὲν κ. Χ. Παπαδόπουλος γενικὴν παιδαγωγικὴν, ὁ δὲ κ. Γ. Πανταζίδης, γυμνασιακὴν· ἀλλ' ἐν πρώτοις δὲν γινώσκω ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἂν τὰ παιδαγωγικὰ ταῦτα ἀναγνώσματα γίνωνται οὕτω, ὥστε πᾶς φοιτητής, φιλόλογος, μαθηματικός, φυσικός, θεολόγος, νὰ δύνηται κατὰ τὴν τετραετίαν τῆς φοιτήσεώς του, νὰ ἀκροῶται ἀμφοτέρων· εἴτα, καὶ ἂν αἱ παιδαγωγικαὶ αὗται παραδόσεις εἶνε οὕτω διατεταγμέναι, πόσοι τῶν ἀπὸ μνημονευθέντων φοιτητῶν ἀκροῶνται, ἀκροῶμενοι δὲ καὶ μελετῶσι τὰ μαθήματα, ἅτε οὐκ ὄντες ὑπόχρεοι εἰς ἐξέτασιν; Ὡστε περὶ παιδαγωγικῆς μόρφώσεως καὶ θεωρητικῆς μόνον, καὶ τῶν νῦν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξερχομένων καθηγητῶν ἐν γυμνασίοις οὐδὲ λόγος πρέπει νὰ γίνηται. Ἄλλὰ μὴ τοῦλάχιστον ἐγένετο ἡ δέουσα πρόνοια περὶ τοῦ ζητήματος καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτως ψηφισθέντος νόμου περὶ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδρῶν τῶν καθηγητῶν; Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλαττωθῶσι κατὰ μίαν αἱ ἔδραι τῆς ἱστορίας, καὶ νὰ ὀρισθῆ μία ἔδρα τῆς παιδαγωγικῆς, ἥς ὁ καθηγητὴς νὰ διδάσκη παιδαγωγικὴν ψυχολογίαν, γενικὴν παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν καὶ ἱστορίαν τῆς παιδαγωγίας; Δὲν πιστεύομεν δ' ὅτι luxus διὰ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον θὰ θεωρηθῆ ἡ ἀπαιτήσις ἡμῶν αὕτη, ἀφοῦ luxus δὲν ἐθεωρήθη ὁ καθορισμὸς πέντε τῆς ἱστορίας ἐδρῶν, ὃν ἀριθμὸν δὲν πιστεύομεν οὐδὲ τὸ τοῦ Βερολίνου Πανεπιστήμιον νὰ

ἔχη. Ἄλλὰ περὶ τοῦ νόμου τούτου ἰκανὰ ὑπ' ἄλλων ἐγράφησαν ἐν ἐφημερίσι· διὸ καὶ ἡμεῖς ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ νῦν ζήτημα ἡμῶν λέγομεν ὅτι διὰ τοῦ καθορισμοῦ ἐδικῆς ἔδρας τῆς παιδαγωγικῆς τελειότερον μὲν αὕτη θὰ ἐδιδάσκετο, πάντων τῶν μερῶν αὐτῆς διδασκομένων καὶ κατὰ τὴν πρόσηκουσαν τάξιν, πλατύτερον δὲ καὶ ἡ φιλοσοφία θὰ ἐδιδάσκετο, ἀπαλλασσομένου τοῦ ταύτης καθηγητοῦ τῆς διδασκαλίας τῆς γενικῆς παιδαγωγικῆς, ἐνῶ νῦν εἰς στενὸν κομιδῆ τὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου παρ' ἡμῖν εὑρηνται, ἔν, ὅτε πολλαχόθεν ἐν Γερμανίᾳ ζητεῖται κρείττων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις καθηγητῶν φιλοσοφικὴ μόρφωσις.»

Τούτων οὕτως ἐχόντων νομίζομεν ὅτι οἱ ἀρμόδιοι καθῆκον ἔχουσι ἀντὶ νὰ σκέπτονται περὶ διαλύσεως τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ὅτι θὰ πράξωσι πρᾶγμα κάλλιστον καὶ συμφωνότατον καὶ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους νὰ αὐξήσωσι μὲν κατὰ μίαν ἐτι τάξιν τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, νὰ ιδρύσωσι δὲ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ ἰδίαν ἔδραν Παιδαγωγικῆς πρὸς παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοδιδασκάλων καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν γυμνασίων, ὡς ἡμεῖς πρὸ 15 ἐτῶν εἴπομεν καὶ ἐγράψαμεν, ὡς λέγουσι καὶ ἄνδρες λόγιοι διαπρεπῆ ἔχοντες θέσιν καὶ ἀρμόδιοι νὰ ἔχωσι ἐπὶ ζητημάτων τοιούτων τὴν νικῶσαν γνώμην.

ΠΕΣΤΑΛΟΤΖΗ

ΠΩΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ Η ΓΕΡΤΟΥΔΗ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

(συνέχεια ἰδὲ προηγούμενον φύλλον).

Ἐγὼ ὅμως ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου καὶ ὁ Κρούσιος μὲ ἐνίσχυεν ἐτι μᾶλλον ἰστάμενος παρὰ τὸ πλευρόν μου.

Αἱ κυριώτεραι ἰδέαι, ἃς οὗτος ταχέως ἀπεδέχθη καὶ υἰοθέτησεν ὡς ἰδίας πεποιθήσεις, αἵτινες ὅμως δὲν ἐνεφανίσθησαν εὐθύς ὡς ἀσάλευτοι παιδαγωγικαὶ ἀλήθειαι, ἀλλ' ὡς προκαταρκτικαὶ γνῶμαι, αἵτινες προϊόντος τοῦ χρόνου καθίσταντο μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀρισμέναι παιδαγωγικαὶ ἀρχαί, εἶναι κυρίως αἱ ἐξῆς:

1. Ὅτι διὰ τῆς γνώσεως τῶν ὀνομάτων, ὅταν ταῦτα κατὰ τάξιν καὶ καλῶς ἀπομνημονευθῶσι, δύναται νὰ τεθῶσι αἱ βάσεις πρὸς πάντα τὰ εἶδη τῶν γνώσεων καὶ οὕτω δύναται καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλος καὶ

ὁμοῦ ἀμφοτέρω καὶ ἕκαστος χωριστὰ κατὰ μικρόν, ἀλλ' ἀσφαλῶς, νὰ φθάσωσιν εἰς εὐκρινεῖς ἐννοίας ἐπὶ πάντων τῶν μαθημάτων.

2. Ὅτι διὰ τῶν ἀσκήσεων τῶν παιδῶν μὲ γραμμᾶς, μὲ γωνίας καὶ μὲ τόξα, ἃς τότε εἰσήγαγον, ἀποκτῶσιν αἱ ἐποπτεῖαι μονιμότητα καὶ οἱ παῖδες ἔχουσι ἀνὰ χεῖρας μέσον, δι' οὗ κατορθοῦσι ὅ,τι περιπίπτει εἰς τὴν περιοχὴν τῶν αἰσθητηρίων τῶν νὰ γίνηται σαφές καὶ κατὰ μικρόν καὶ εὐκρινές.

3. Διὰ τῆς ἀρχῆς, τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀριθμητικῆς νὰ διδάσκωμεν τοὺς μαθητὰς διὰ πραγμάτων συγκεκριμένων ἢ τοῦλάχιστον διὰ σημείων ἀναπληρωτικῶν τῶν πραγμάτων τούτων, τίθενται ἀσφαλῶς τὰ θεμέλια τῆς λογιστικῆς καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἑκτασιν καὶ ἐξασφαλίζεται αὐτῆς ἡ πρόοδος ἀπὸ πᾶσαν πλάνην καὶ σύγχυσιν.

4. Αἱ περιγραφαί, ἃς οἱ μαθηταὶ ἐμάνθανον ἀπὸ στήθους περὶ τοῦ βαδίζειν, περὶ τοῦ ἴστασθαι, περὶ τοῦ κοίτεσθαι, περὶ τοῦ καθίζειν κτλ. κατέστησαν εἰς αὐτὸν φανεράν καὶ τὴν σχέσιν τῶν πρώτων ἀρχῶν πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν δι' αὐτῶν ἐπεδίωκον, καὶ πρὸς τὴν κατὰ μικρόν διευκρίνησιν πᾶσῶν τῶν ἐννοιῶν. Καὶ εὐθύς ἐνόησεν ὅτι ἀναγκάζοντες τοὺς παῖδας νὰ κάμνωσι περιγραφὴν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτοῖς οὕτω σαφῆ, ὥστε οὐδὲν πλέον νὰ δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὰ σαφέστερα. Ἐνθεν μὲν προφυλάττομεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς κοφύτης νὰ θέλωσι νὰ περιγράψωσι πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν γινώσκουν, ἐνθεν δὲ θαρρύνομεν αὐτοὺς νὰ περιγράψωσι πράγματα, ἅπερ ὄντως γινώσκουσι, καὶ οὕτω διευκολύνομεν αὐτοὺς νὰ δίδωσιν εἰς τὰς γνώσεις τῶν ἐνόητα, ἀκρίβειαν, συντομίαν καὶ σαφήνειαν.

5. Λέξεις μὲν τινάς, ἃς ποτε ἐγὼ ἐξέφρασα περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἐμῆς μεθόδου κατὰ τῶν προλήψεων, ἐποίησαν αὐτῷ μεγίστην αἰσθησιν. Εἶχον δὴλα δὴ εἶπη ὅτι πᾶσα ἀλήθεια πηγάζουσα ἐκ τῆς πείρας καθιστᾶ περιττοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς λόγους καὶ τὰς πολλὰς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνεργείας, αἵτινες σχεδὸν ἔχουσι τόσων δυνάμιν κατὰ τῆς πλάνης, ὅσων ἔχει ἡ κωδωνοκρουσία κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς θυέλλης, καὶ ὅτι τοιαύτη ἀλήθεια γεννᾷ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δύναμιν, ἥτις ἀποκλείει πᾶσαν προλήψιν καὶ πλάνην νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν. Ἄλλὰ καὶ ἂν διὰ τῆς ἀδιακόπου τῶν ἀνθρώπων στωμυλίας φθάσωσιν οἱ τινες τούτων μέχρι τῶν ὧτων ἡμῶν, ἡ ἀλήθεια καταλείπει ταύτας τοσοῦτον μεμονωμένας, ὥστε αὗται οὐδαμῶς ἀσκοῦσιν τοιαύτην ἐνεργείαν, οἷαν βλέπομεν εἰς τοὺς κοινούς ἀνθρώπους τῆς ἐπο-

χῆς ἡμῶν, εἰς οὓς ἀλήθεια καὶ πλάνη, ἀμφοτέρα ὁμοίως ἄνευ ἐμπειρίας, μόνον δι' ἐπαγωγῶν λέξεων, ὡς διὰ μαγικοῦ φανοῦ ὀρίπτονται εἰς τὴν φαντασίαν τῶν.

Τοιαύτη ἰδέα ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡδυνάμεθα ἴσως περισσότερα νὰ κατορθώσωμεν κατὰ τῆς πλάνης καὶ τῶν προλήψεων κατὰ τῆς μεθόδου μου σιωπῶντες ἢ ὅσα κατορθώσαμεν διὰ τῆς ἀπεραντολογίας, ἣν μετεχειρίσθημεν κατ' αὐτῶν ἀξιοκατακρίτως.

6. Μάλιστα δὲ ἡ συλλογὴ φυτῶν, ἣν ἐκάμομεν κατὰ τὸ τελευταῖον θέρος, ὡς καὶ ἡ ὀμιλία περὶ φυτῶν, διήγειραν πρὸς αὐτὸν τὴν πεποιθήσιν ὅτι πᾶσαι αἱ γνώσεις, αἱ διὰ τῶν αἰσθητηρίων παραγόμεναι, ἐφαρτῶνται ἐκ τῆς προσοχῆς ἡμῶν πρὸς τὴν φύσιν καὶ ἐκ τῆς ἐπιμελείας εἰς τὸ συλλεγεῖν καὶ διατρεῖν ὅ,τι αὕτη ἐμφανίζει πρὸς γνώσιν ἡμῶν.

Πᾶσαι αἱ ἰδέαι αὗται, μεθ' ὧν συνεδέετο καὶ ἡ ἀνάγκη ἡ ὁσημέραι γινομένη σαφέστερα νὰ φέρω εἰς ἀρμονίαν πρὸς ἀλλήλα πάντα τὰ μαθήματα καὶ πάντα τὰ διδακτικὰ μέσα, ἐπεισαν αὐτὸν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπαρξίς μεθόδου διδασκαλίας, ἐν ἣ νὰ εὐρίσκωνται οὕτως ἠνωμένα αἱ βάσεις πάσης γνώσεως καὶ πάσης πράξεως, ὥστε ὁ διδάσκαλος νὰ μανθάνῃ μόνον τὴν μέθοδον τῆς ἐφαρμογῆς, ὅπως διὰ ταύτης καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς μαθητὰς φέρῃ πρὸς πάντας τοὺς σκοπούς, οἵτινες ἐπιδιώκονται διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐν τῇ μεθόδῳ τούτῃ δὲν ἀπαιτεῖται πολυμάθεια, ἀλλὰ μόνον νοῦς ὑγιής καὶ ἀσκησις, ἵνα καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τεθῶσι τὰ θεμέλια πάσης γνώσεως, καὶ οἱ γονεῖς καὶ ὁ διδάσκαλος διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ τούτων ἐν τῇ διδακτέᾳ ταύτῃ ὑλῆ ἀνυψωθῶσι πρὸς ψυχικὴν αὐτενεργείαν αὐτοῖς ὠφέλιμον.

Ὡς εἴπομεν, ἦτο ὁ Κρούσιος ἐξ ἑτη διδασκαλός ἐν δημοτικῷ σχολεῖῳ χωρίου ἔχοντι πολλοὺς μαθητὰς πάσης ἡλικίας. Ἄλλ' εἰ καὶ πολὺ ἐκοπίαζε, ἐν τούτοις ἐνταῦθα οὐδέποτε εἶδε τοὺς μαθητὰς οὕτω ἀναπτυσσομένους, οὐδέποτε εἶδεν αὐτοὺς ἔχοντας σταθερότητα, βεβαιότητα, δεκτικότητα, ἐλευθερίαν, ἣν εἶχον ἐν τῷ ἐμῷ σχολεῖῳ.

Διὰ τοῦτο ἀνεζήτησε τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου καὶ ἀνεῦρε τούτων πολλὰς.

Πρῶτον εἶδεν ὅτι ἡ ἀρχὴ νὰ ἀρχίζωμεν ἀπὸ τὸ εὐκολώτατον καὶ τοῦτο νὰ γίνηται καθ' ὀλοκληρίαν κτῆμα τῶν μαθητῶν, πρὶν προσδῶμεν εἰς ἄλλο τι, κατόπιν δὲ νὰ προσθέτωμεν εἰς τὸ κάλλιστα ἤδη μεμαθημένον ὀλίγον τι ἀκόμη καὶ οὕτω ἡ πρόοδος

νά γίνονται βαθμῶδον, ὅτι τοιαύτη πορεία ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς μαθήσεως, ἀν δὲν διεγείρη πεποίησιν εἰς τοὺς παῖδας καὶ συνειδησιν τῆς δυνάμεώς των, διατηρεῖ ὅμως ἐν αὐτοῖς ζῶσαν τὴν τρανοτάτην ταύτην ἀπόδειξιν τῆς μὴ καταβαλλομένης φυσικῆς δυνάμεώς των.

Ἐν τῇ μεθόδῳ ταύτῃ, λέγει, δὲν ἔχει ἀνάγκην τις νὰ βιάζη τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ μόνον νὰ χειραγωγῇ αὐτούς. Πρότερον εἰς πᾶν μάθημα, ὅπερ ἐδίδασκε, ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητὰς: Σκέφθητε πῶς γίνεται! Ποῦ ἔχετε τὸν νοῦν σας;

Δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ πράξη. Π. χ. ἐὰν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀριθμητικῆς ἠρώτα πόσας φορὰς περιέχεται τὸ ἑπτὰ εἰς τὸ ἐξῆντα τρία; ὁ μαθητὴς δὲν εἶχε κατὰ τὴν ἀπόκρισιν αἰσθητόν τι ἔδαφος νὰ σπυριχθῇ, καὶ ὤφειλε διὰ τῆς σκέψεως μετὰ κόπου νὰ εὔρη τὸ ζητούμενον. Νῦν ὅμως κατὰ τὴν νέαν μέθοδον βλέπει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐννέα φορὰς ἑπτὰ πράγματα καὶ μανθάνει νὰ προσθέτῃ αὐτὰ ὡς ἐννέα ἑπτάρια, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Ἐπόμενον δὲ εἶναι νὰ μὴ σκέπτηται πλέον εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐκείνην: τὸ παιδίον ἐξ ἐκείνου, ὅπερ ἐδίδαχθη, γινώσκει ἀκριβῶς τί τώρα ἐρωτᾶται, εἰ καὶ πρώτην φορὰν, ὅτι δηλ. τὸ ἑπτὰ περιέχεται εἰς τὸ ἐξῆντα τρία ἐννέα φορὰς. Οὕτω γίνεται καὶ εἰς πάντα τὰ ἄλλα μαθήματα.

Ὅταν π. χ. πρότερον ἐγύμναζε τοὺς μαθητὰς νὰ γράψωσι τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν οὐσιαστικῶν ὀνομάτων με κεφαλαῖον γράμμα, οὗτοι ἐλπισμόνουν πάντοτε τὸν κανόνα τοῦτον, ὃν ὤφειλον νὰ ἀκολουθῶσι. Τώρα ὅμως, ὅπότεν δίδῃ εἰς τοὺς μαθητὰς φύλλα τινὰ τοῦ μεθοδικοῦ ἡμῶν λεξιλογίου νὰ ἀναγνώσωσι, οἱ μαθηταὶ οἴκοθεν ἀναλαμβάνουσι νὰ συνεχίσωσι τὸ λεξιλόγιον προσθέτοντες κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τὰ γνωστὰ αὐτοῖς οὐσιαστικὰ ὀνόματα, ἢ δὲ ἐργασία αὕτη προϋποθέτει τελείαν γνῶσιν τῆς διαφορᾶς τοῦ εἶδους τοῦτου τῶν λέξεων ἀπὸ παντὸς ἄλλου. Καὶ εἶναι ὀρθότατον τὸ λεγόμενον, ὅτι ἡ μέθοδος εἶναι διὰ τὸν παῖδα εἰς πᾶν μάθημα ἀτελής, ἐφ' ὅσον οὗτος ὅπως-δήποτε ἔχει ἀνάγκην τῆς προτροπῆς πρὸς σκέψιν, ἐφ' ὅσον δὲν προκύπτει οἴκοθεν καὶ ἀνεβίως τινὸς ὀρισμένη ἀσκῆσις ἐξ ὅσων ὁ παῖς ἤδη γινώσκει.

Παρετήρησε δὲ προσέτι ὅτι αἱ λέξεις καὶ αἱ εἰκόνες, ἃς ἐπεδείκνυον εἰς τοὺς μαθητὰς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως χωριστά, ἐπενήργουν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν ὁλως διαφόρως τῶν συνθέτων φράσεων, δι-

ὧν τρέφει αὐτοὺς ἢ συνήθως διδασκαλία. Ἐξετάζων δὲ ἀκριβέστερον τὰς φράσεις ταύτας εὗρισκεν αὐτὰς τοιαύτας, ὥστε ἦτο ἀδύνατον ἐκ τούτων νὰ ἀποκτήσωσιν οἱ μαθηταὶ ἰδέαν σαφῆ περὶ τῆς φύσεως ἐκάστης λέξεως χωριστά, ὅτι ἐν τῇ συνθέσει τῶν λέξεων τούτων δὲν βλέπουσι μέρη ἀπλᾶ, γίνωστα εἰς αὐτούς, ἀλλὰ κικεῶνα ἀκαταλήπτων συνθέσεων ἀγνώστων πραγμάτων, καὶ ζητοῦσι παρὰ τῶν παιδίων ἐναντίον τῆς παιδικῆς φύσεως καὶ πέρα τῆς δυνάμεως τῶν παιδίων νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς σειρὰς ἐννοιῶν, αἵτινες οὐ μόνον εἶναι ἀλλότριαι πάντῃ εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν, ἀλλὰ διατυποῦνται καὶ εἰς τεχνικὴν γλώσσαν, ἧς αὐτὰ δὲν ἔκαμον ἀκόμη ἀπόπειραν οὐδὲ τὰ στοιχεῖα νὰ μάθωσι. Ὁ Κρούσιος ἐβλεπεν ὅτι ἐγὼ τὸν κικεῶνα τοῦτον τῶν σχολικῶν γνώσεων ἀπερριπτον καὶ ὅτι προέβαλλον εἰς τὰ ὄμματα τῶν μαθητῶν μου αἰείποτε ἐν πρᾶγμα, ὡς ποιεῖ ἡ φύσις εἰς τοὺς βαρβάρους, καὶ κατόπιν ἐζήτουν τοῦ πράγματος τοῦτου τὸ ὄνομα μόνον. Ἐβλεπεν ὅτι τὸ ἀπλοῦν τοῦτο τῆς διδασκαλίας δὲν παρῆγεν οὔτε κρίσεις οὔτε συλλογισμούς, διότι ἐνταῦθα οὐδὲν ἐδιδάσκοντο οὗτοι ἐν προτάσει ἢ ὁπωςδήποτε συνδεδεμένον με ἀλήθειαν ἢ πλάνην, ἀλλὰ τὰ πάντα μετεδίδοντο εἰς αὐτοὺς ὡς ὑλικὸν ἐποπτείας, ὡς βάσις κρίσεων καὶ συλλογισμῶν ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς ὁδηγός, ὑφ' οὗ κατόπιν αὐτοὶ μόνον χειραγωγούμενοι καὶ χρησιμοποιοῦντες παρελθοῦσαν καὶ μέλλουσαν αὐτῶν πείραν θὰ ἐτελειοποιοῦντο μόνον περισσότερο.

Ὡς δὲ ὁ Κρούσιος κατὰ μικρὸν κατενόσε τὸ πνεῦμα τῆς μεθόδου, ὅπερ συνίστατο ἐν τούτῳ, ἐν παντὶ μαθήματι νὰ ἀνευρίσκωμεν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μαθήσεως καὶ ταῦτα πρῶτον νὰ διδάσκωμεν, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ νὰ προσθέτωμεν εἰς ταῦτα ἐκάστοτε μικρόν τι ποσὸν νέων γνώσεων καὶ εἰς ταύτας ἀλλαγὰς καὶ οὕτω νὰ προβαίνωμεν συνεχῶς κατὰ μικρὸν καὶ ἀνευ ἀλμάτων, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐγίνετο ἰκανώτερος νὰ συνεργάζηται μετ' ἐμοῦ κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς μεθόδου ταύτης καὶ συνέπροξε νὰ παρασκευάσωμεν πίνακας συλλαβισμοῦ καὶ ἀριθμητικῆς, ἐν οἷς ἐτηροῦντο μάλιστα αἱ ἀρχαὶ αὗται.

(ἀκολουθεῖ).

ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Ἐν μάθημα ἐν τῇ Δ'. τάξει.

I. Περί κορέου (οἱ παλαιοὶ ἔλεγον ὁ κόρις τοῦ κόρεως).

II. Ὅλοι γνωρίζετε τὸ σιχαμερὸν ἐκεῖνο ἔντομον, τὸν κορέον, ὅστις εἶναι ὀχληρὸς ὄχι τόσον, διότι μυζᾷ τὸ αἷμα ἡμῶν κυρίως ὅταν κοιμώμεθα τὴν νύκτα, οὐδὲ διὰ τὸν κνισμὸν (φαγοῦραν), τὸν ὁποῖον προξενεῖ ὅπου δαγκάσῃ, διότι τὸ σιάλιον αὐτοῦ εἶναι φαρμακερὸν, ὅσον διὰ τὴν φοβερὰν δυσωδίαν, ἣν τὸ ἔντομον αὐτὸ ἔχει, μάλιστα, δὲ ἂν συλλαβόντες διὰ τῶν δακτύλων συνθλίψωμεν αὐτό. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ διανυκτέρευσις ἀνθρώπου ἐντὸς οἰκίας κοριώσης εἶναι βασανιστήριον μέγα. Πολλὰ μέσα μεταχειρίζονται πρὸς ἐξάλειψιν αὐτῶν καὶ πάντα ὠφελοῦν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Τοιαῦτα δὲ εἶναι:

1. Βραστὸν νερόν, τὸ ὁποῖον χύνομεν εἰς ὅπας, εἰς χαραμίδας τοῦ πατώματος, εἰς ἀρμούς κλινῶν.

2. Ἡ ἐντομοφόρος κόνις, ἣτις ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα πωλεῖται εἰς τὰ φαρμακεία. Ἐντὸς τῶν χαραμίδων τῶν σανίδων τοῦ πατώματος ἢ καὶ ἐντὸς ἄλλων ὁπῶν, ὅπου ὑποτίθεται ὅτι ὑπάρχουσι κορέοι χύνεται τοιαύτη κόνις καὶ ἀφίεται ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ἡ κόνις αὕτη θανατώνει τοὺς κορέους.

3. Βεζύνη ἢ πετρέλαιον ἢ καλλίτερον φαινικὸν ὄξύ, ὅπερ πωλεῖται εἰς τὰ φαρμακεία. Διὰ μικροῦ τινος πινέλου, τὸ ὁποῖον κοροῦμεν εἰς τὸ ὑγρὸν, ἀλείφομεν τὴν κοροφωλεᾶν καὶ αἱ κονίδες ψοφοῦν, οἱ δὲ κορέοι ἢ ψοφοῦν καὶ αὐτοὶ ἢ ἐξέρχονται ἐκ τῆς ὀπῆς καὶ συλλαμβανόμενοι θανατοῦνται.

Ἄν δὲ ὑπάρχουν ἐν τῷ δωματίῳ παλαιὰ ἀρμάρια ἢ κιβώτια ἢ ἄλλα σανίδινα πράγματα με κορέους, καλλίτερον εἶναι ταῦτα νὰ ἐξαχθῶσιν εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ νὰ πλυθῶσι καλὰ με βραστὸν νερόν, νὰ ἀλειφθῶσιν δὲ αἱ ὀπαι καὶ αἱ χαραμίδες με φαινικὸν ὄξύ.

Μὲ τὴν πρώτην ταύτην κάθαρσιν δὲν πρέπει νὰ μείνωμεν πλέον ἀδιάφοροι καὶ ἀμέριμνοι, διότι οἱ κορέοι πολλαπλασιάζονται τάχιστα, εἰς δὲ, ἐὰν ἔχη μείνη, δύναται πάλιν νὰ γεμίσῃ τὴν οἰκίαν. Οἱ κορέοι γεννοῦν τὸν Μάρτιον, Μάιον, Ἰούλιον καὶ Σεπτέμβριον καθ' ἕκαστον μῆνα ἀπὸ 50 περίπου κονίδας, αἵτινες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γίνονται τέλειοι κορέοι. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προσέχωμεν, ὁσάκις παρουσιασθῇ κορέος, νὰ συλλαβῶμεν καὶ ἀφανίσωμεν αὐτόν. Ἡ συχνὴ τῶν τοίχων κονιάσις (ἀσβέστωμα) καὶ τὴν ὑγιαν προάγει καὶ τοὺς κορέους βλάπτει. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει αἱ οἰκοδόμοι ἐν τοῖς χωρίοις μάλιστα, ἐνθα διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ ἀδιαφορίαν τῶν κατοίκων, αὐξάνουν συνήθως καταπληκτικῶς τὰ ἔντομα. νὰ ἀμειλώσῃ τὴν κονιάσιν τῶν οἰκιῶν. Περιέργων δὲ εἶναι

ὅτι ὁ βρωμερὸς κορέος δύναται νὰ ζήσῃ ἀνευ τροφῆς ἐξῆως ἐννέα μῆνας, ὅτε μένει μόνον τὸ πετσί, ἀλλ' ἀναλαμβάνει τάχιστα καὶ πρῆσκεται εὐθὺς ὡς μυζήση αἷμα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ψῦχος βλάπτει αὐτόν. Εἰσέρχεται εἰς ὅπν, καὶ ἐκεῖ μένει μέχρις οὗ ἔλθῃ ἢ ζέσθῃ, ὅτε ἐμφανίζεται, ἵνα βοφήσῃ αἷμα. Ὑπάρχουν δὲ καὶ ἄνθρωποι, οὓς δὲν τρώγουσι κορέοι, οὐδὲ πλησιάζουσι. Φαίνεται ὅτι σοβεῖ αὐτοὺς ἡ ιδιόρρυθμος τῶν ἀνθρώπων τούτου ὁσμή. Διότι οἱ κορέοι φαίνεται ὅτι ἔχουν λίαν λεπτὴν ὄσφρησιν δυνάμενοι ἐξ αὐτῆς νὰ ὀδηγηθῶσιν τὴν νύκτα ἀσφαλῶς εἰς τὸ μέρος, ἐνθα κοιμᾶται ἄνθρωπος. Εἶναι δὲ ἔντομα νυκτερόβια, ἀποφεύγοντα τὸ φῶς, καὶ λίαν πονηρά. Εὐθὺς ὡς ἴδωσι φῶς, τρέχουν ἄλλος ἐδῶ καὶ ἄλλος ἐκεῖ με ὄλην τὴν δυνάμει των νὰ σωθῶν. Συνήθως δὲ καταφεύγουν εἰς τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου καὶ ἀνέρχονται ὑψηλὰ μέχρι τῆς ὀροφῆς, ἵνα σωθῶν. Τὴν δὲ νύκτα ἢ καταβαίνουν τὸν τοῖχον ἢ ἐνίοτε συντομεύουν τὸν ὁρόμον των πίπτοντες ἐκ τῆς ὀροφῆς ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ κοιμωμένου ἀνθρώπου. Πολλάκις δὲ, ἐν ᾧ ἀναβαίνουν ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἵνα φαίνεται ἀπατήσουν τοὺς ἀνθρώπους ὅτι δὲν εἶναι κορέος, παρὰ ἀπλῆ κηλὶς μαῦρη ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἵστανται ἀκίνητοι ἐπὶ τινὰ χρόνον. Ἐὰν δὲ ἴδουν ὅτι ἀπλοῦται χεῖρ, ἵνα συλλάβῃ αὐτούς, τότε δραμαίως τρέχουν πρὸς τὰ ἄνω.

Τοιαῦτα κάμνουν οἱ κορέοι. Ἄς ἐξετάσωμεν δὲ τώρα πῶς εἶναι τὸ σῶμα αὐτῶν.

III. Τὸ χρῶμα των εἶναι βαθὺ καστανοῦν, τὸ δὲ σῶμα των εἶναι κυκλοτερές. Πτερὰ δὲν ἔχουν. Διακρίνομεν δὲ εἰς πάντα κορέον τρία μέρη τὴν κεφαλὴν, τὸν θώρακα, καὶ τὴν κοιλίαν. Ὡστε ἔχει δύο ἐντομάς, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ ὁ κορέος ἔντομον. Τοιαῦτα ἔντομα εἶναι ὁ μήρμυξ, ἡ μέλισσα, ἡ σφήξ, ὁ κώνωψ, ἡ ἀκρίς, διότι πάντα ταῦτα ἔχουσι ἐντομάς. Ἐχει δὲ πόδας ἐξ, ὧν οἱ μὲν τέσσαρες ἀνὰ δύο ἐν ἐκάστη πλευρᾷ φύονται ἐκ τῆς κοιλίας, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἐκ τοῦ θώρακος εἰς ἐξ ἐκάστου μέρους. Εἰς τὸ στόμα διακρίνομεν τὴν προβοσκίδα του ἢ προνομαίαν του. Εἶναι δὲ αὕτη στόμα προεξέχον με τρίχας ἐφωδιασμένον, ὅπερ εὐκόλως διατρῶγει τὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ μυζᾷ τὸ αἷμα. Ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχει καὶ δύο κεραίας ὡς καὶ τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ.

IV. 1. Ἐπειδὴ οἱ κορέοι ἔχουσι δύο ἐντομάς πῶς καλοῦνται με ἄλλο ὄνομα;

2. Εἰπέ μοι καὶ ἄλλα ἔντομα.

3. Εἶναι ὁ κορέος ὠφέλιμος εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ βλαβερὸς;

4. Γνωρίζεις κανέν ἄλλο ἔντομον ὠφέλιμον; (ἡ μέλισσα).

5. Πόσους πόδας ἔχει ὁ κορέος; πόσας πτέρυγας;

6. Πῶς κατορθοῖ νὰ βυζάνῃ τὸ αἷμα;

7. Ἦξέυρεις καὶ ἄλλα ἔντομα μυζῶντα τὸ αἷμα ἡμῶν; (ὁ ψύλλος, ἡ ψεῖρα, ὁ κώνωψ).

- 8. Τις ἤξουρι σκώληκα μέγαν, ὃν μεταχειρίζομεθα ἐπίτηδες, πρὸς ἀπομύζησιν αἵματος; (βδέλλα).
- 9. Πῶς ἐξαλείφονται ἐκ τῶν οἰκιῶν οἱ κορέοι;
- 10. Πῶς λέγονται τὰ μικρὰ αὐγά τῶν κορέων;
- 11. Τίνα ἄλλα ἐντομα γεννῶσι κονίδας;
- 12. Πόσας κονίδας γεννᾷ εἰς κορέος ἐντὸς ἐνὸς ἔτους;
- 13. Ψοφοῦν τὸν χειμῶνα οἱ κορέοι;

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Ἐὰν ἕκαστος τῶν διδασκάλων τῶν χωρίων μας ἀπεφάσιζε νὰ ἐξοδεύῃ 20 δραχμὰς κατ' ἔτος τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐφαρμόζων εἰς τοὺς χωρικούς μας, τὴν πολύτιμον αὐτὴν ἐθνικὴν ὕλην ἀλλ' ἀκατέρηκτον ἀτυχῶς, πᾶν ὅ,τι ἐν τῷ κατωτέρῳ ἄσματί μου συνιστᾶται προσχεδιάζων καταλλήλως ἀγῶνας τοπικούς, σπουδαίαν καὶ ποικίλην σημασίαν ἔχοντας διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἃς εἶναι βέβαιος, ὅτι ἤθελε διαπράξει ἔργον, οὐτινος ἡ ἀξία δὲν ἦθελεν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ὑπολείπεται τῆς ἀξίας ἐνὸς οἰουδήποτε μαθήματος τοῦ σχολείου, ὅσον σπουδαῖον τοῦτο καὶ ἂν θεωρῆται. Ἡ μόρφωσις προϋποθέτει συγκίνησιν τῆς ψυχῆς, κλονισμόν αὐτῆς, ἐνδιαφέρον. Κατὰ ποικίλους δὲ τρόπους κατορθοῦται τοῦτο, εἰς δὲ τούτων εἶναι καὶ οἱ ἀγῶνες. Οἱ παλαιοί, ὧν ἡ ἔμπνευσις ἐν παντὶ ἔργῳ, εἶναι ἀπαράμιλλος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα διδασκαλία, ἔχουν καὶ κατὰ τοῦτο ἡμῖν παράδειγμα πρὸς μίμησιν καταλίπει. Ἄς ποιήσωμεν τοπικούς ἀγῶνας πρὸς ἐθνικὴν μόρφωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐν ζεύγος τσαρούχιων, 1 ὀκτὰ πυρίτιδος, 3 μανδύλια μεταξωτά, φέροντα τὴν μάρκαν «**Τῷ νικητῇ τοῦ δρόμου**» π. χ. 1 ζεύγος περικνημίδων διδόμενα ὡς βραβεῖα εἰς τοὺς νικητὰς τῆς δισκοβολίας, τῆς σκοποβολῆς, τοῦ αἵματος, τοῦ δρόμου, κτλ. θὰ ἦσαν ἀρκετὰ τιμητικὰ ἐλατήρια, θὰ ἦσαν ὁ ἐξ ἐλαίας διδόμενος εἰς τοὺς Ὀλυμπιονίκας στέφανος ἐν μικρῷ, ὅπως ἠλεκτρίσωσι τὴν πασίγνωστον εὐγενῆ ἀμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐκγυμνάσωσι τὰ ἑαυτῶν σώματα, λύοντες διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἄλλων ὀλίγων κατ' ὀλίγον ἀσκήσεων τὸν μέγαν σκοπὸν «**Mens sana in corpore sana**» ὃν σὺν τῷ ἐθνικῷ ἐπιδιώκει ἡ Γυμναστική.

Εἶναι δὲ πλεον ἢ πιθανόν, ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἤθελον εὐρεθῆ πολλοὶ τῶν εὐπόρων χωρικῶν προσφέροντες καὶ ἄλλα τιμητικὰ βραβεῖα τοῖς νικηταῖς, καὶ οὕτως οἱ τοιοῦτοι ἀγῶνες θὰ ἐλάμβανον χώραν οὐχὶ ἀπαξ, ἀλλὰ δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους.

Τὸ κατωτέρω τραγοῦδι ἔγραψα καὶ χάριν τῶν σχολείων τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπερ δεόν νὰ ᾄδῃται ὑπὸ τῶν ἀγωνιστῶν.

Ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ἐθνικοῦ ζητήματος τῶν τοπικῶν ἀγῶνων, ἴσως ἐπανέλθωμεν μετ' οὐ πολὺ.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

(διὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὸν λαόν).

Κατὰ τὸν γνωστὸν ἦχον τοῦ δημῶδου «**Κάτω 'ς τοῦ Βάλτου τὰ χωριά...**» ᾄδόμενον.

Λεβέντες, ποῦ εἰσθε 'ς τὰ χωριά
τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωριᾶ,
Σεῖς τοῦ Ῥήγα οἱ πατριῶτες,
καὶ δελφίνα μας νησιῶτες,
Βγάτε μεγάλοι καὶ μικροί,
τὸ 'ξωκκλησάκι καρτερεῖ,
γύρω του τὰ δένδρ' ἀνθίζουν
καὶ τὰ πλάγια πρασινίζουν.

Πανηγυρίστε τ' Ἀγιοργιοῦ
μέ τὰ λουλούδια τ' Ἀπριλίου
'ς τῆς δροσιῆς καὶ 'ς τὰ χορτάρια,
γεῖά χαρὰ σας παλληκάρια.

Λιανίστε 'ς τὰ χλωρὰ κλαδιὰ
τοὺς Ἀγιοργίτες σας, παιδιὰ
κι' ὀλοτρόγυρα καθίστα,
κάμετε Σταυρὸ κι' ἀρχίστε.

Φέρτε καὶ τῆς τυρόπητες,
κι' ἀπόκοντα γαλόπητες,
φᾶτε, πιέτε καὶ γλεντάτε,
καὶ τὸ κλέφτικο βροντάτε.

Κι' ὄλοι στερνὰ χειροπιαστὰ
μέ μανδηλάκια κεντιστὰ,
τὸ χορὸ σας 'ς τὰ χορτάρια,
στῆστε νηῆς καὶ παλληκάρια.

Καὶ σὰν σχολαστ' ἀπ' τὸ χορὸ,
διόλου μὴ χάνετε καιρὸ,
'ς τὴν τρεχάλα, 'ς τὸ λιθάρι,
φαίνεται τὸ παλληκάρι.

Κι' ὅποιος ἀπ' ὄλους πάει μπροστὰ
τσαρούχια πέρνει κεντιστὰ,
καὶ κοντὰ τὸ βράδυ βράδυ
βάλλτε τὸ σουβλί σημάδι.

Γιὰ νὰ ξυπνήσ' ἡ λαγκαδιὰ,
γεῖά σας λεβέντικα παιδιὰ,
κι' οὐτινος πετύχη βόλι
'ς τὴν ὑγεῖα του πιέτε ὄλοι.

Καὶ μιὰ Νεραῖδ' ἀπ' τὸ βουνὸ
'σὰν τᾶστρι ποῦν 'ς τὸν οὐρανὸ
θὰ κεντήσῃ νὰ τοῦ στείλῃ
καλαματιανὸ μανδηλι.

1) .....

Γ. Ἰω. Π. Ῥηγόπουλος.

1) Τρεῖς στροφαὶ παρελείφθησαν.

ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΥΠΟ

Γ. Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

δημοδιδασκάλου Πλατάνου

1. Βλαστομηλιά. — Ἡ παιδιὰ αὕτη γίνεται ὡδε. Ὁμάς παιδῶν συναίεται ἐν ἡμακῷ τόπῳ, ἔνθα διχάζεται εἰς δύο ἰσάριθμα μέρη, καλούμενα στρατόπεδα. Εἰς δὲ τούτων λαμβάνει πέτραν, ἧς τὴν ἑτέραν τῶν ἐπιφανειῶν καθιστᾷ ὑγρὰν διὰ σιάλου καὶ προσφωνεῖ τοῖς ἀντιπάλαις τί ποθοῦσιν «**βροχὴν ἢ ξαστεριά**»· αὕτη βεμβικίζουσα ἀναρρίπτεται καὶ κατὰ τὴν πτώσιν οἱ ἀποτυχόντες σχηματίζουσιν ἐν ἀπεριόριστῳ μέρει κύκλον, καθ' ὃν ἐφαπτόμενοι ἀλλήλων, κλίνουσιν ὀλίγον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔμπρός, περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον, καὶ ἐπιθέτουσιν ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὤμων· τοῦτο δὲ καλεῖται «**βλαστομηλιά**».

Ἐκ τούτων δ' εἰς κρατῶν διὰ τῆς χειρὸς του τὸ ἐν ἄκρον σχοινίου μήκους δύο περίπου μέτρων, περιστρέφει ταύτην ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν τῶν ὁμοκύκλων του κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σχοινίου· τὸ δ' ἕτερον ἔχει ἄλλος ἐκ τῆς ἰδίας μερίδος ὁ ἐπιδειξιώτατος, καλούμενος φύλαξ, ὅστις βαδίζων κυκλοτερῶς καὶ συμπλησιάζων ἢ ἀφιστάμενος τῶν συνεταίρων του; ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖται τὸ σχοινίον καὶ τούτου πέραν ἢ τάσιν τοῦ ποδός, πειράζεται νὰ κωλύῃ, ἢ νὰ θίξῃ τινὰ διὰ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ποδός του ἐκ τῶν ἀντιπάλων του, ὅστινες παντοιοτρόπως φροντίζουσι νὰ πηδήσωσιν ἐπὶ τῆς βράχως τῶν ἀποτελούντων τὸν κύκλον ἀποφεύγοντες τὴν ψαῦσιν, ὁπότε νικῶνται. Ὁ πηδήσας ἐπὶ τῆς βράχως τῶν τοῦ κύκλου ζώνεται ἑλαφρῶς διὰ τοῦ σχοινίου ὑπὸ τοῦ φύλακος, ὅστις περιβλέπει μὴ ὑπεκφυγᾷ ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, σπεύδει νὰ τύψῃ τοῦτον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς περιοχῆς του.

Ἐκεῖνος δὲ ἀξιοῦται ἐπαίνων, ὅστις δυνηθῆ νὰ πηδήσῃ ἐπὶ τοῦ φύλακος, ὃν κατακρίνουσι.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ παιγνιδίου καθήνται εἰς τι μέρος, ἔνθα συζητοῦσι περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ παιγνιδίου καὶ ἀπονέμουσι τῷ ἀναδειχθέντι ἐπιδειξίῳ μυρίας τιμὰς, ὃν ἐν μελλούσῃ παιδιᾷ προτιμῶσι πάντες φιλονικούντες περὶ τοῦ τίς τῶν μερίδων νὰ προσλάβῃ αὐτὸν σύντροφον.

2. Πορτοκαλιά. — Ἡ παιδιὰ αὕτη ἔχει ὡδε. Οἱ παῖκται συνέρχονται ἐν εὐρεῖ καὶ ἰσοπέδῳ χώρῳ, ἔνθα φωνασκούντες ἐκλέγει ἕκαστος σύντροφον, χωριζόμενοι εἰς ζεύγη (ὁ εἰς ὅπισθεν τοῦ ἄλλου) καὶ σχηματίζοντες δύο κύκλους. Ἐκάτερος δὲ τούτων ἀπέχει δύο περίπου μέτρων.

Εἰς, ἔστω ἐκ τῶν σχηματιζόντων τὸν ἐσωτερικὸν κύκλον εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ κύκλου, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας πέτραν, ἧς τὴν ἑτέραν τῶν ἐπιφανειῶν διαβρέχει, προσφωνεῖ τοῖς ἀντιπάλαις (τοῖς τὸν ἐξωτερικὸν κύκλον ἀποτελοῦσι), οὕτω «**βροχὴ**

ἢ ξαστεριά», καὶ τοιοιτοτρόπως, ὠρίζεται ποῖοι θ' ἀποτελῶσι τὸν ἐσω κύκλον καὶ ποῖοι τῶν ἐξω. Μετὰ ταῦτα ὁ κείμενος ὀπισθεν ὀρισθέντος ζεύγους, καλύπτει διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιπάλου του, καὶ γεγωνίῃ τῆ φωνῇ λέγει «**λεμονιά πορτοκαλιά πόσα φύλλα σ' τὸ δενδρί**» ὑψῶν ἅμα τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς, 2, 3 ἢ 5 κλπ. Ὑποχρεοῦται δὲ ἐκεῖνος νὰ μακτεύσῃ τὸν ἀριθμὸν, ὃν δηλοῦσιν οἱ ὑψωθέντες δακτύλοι, καὶ ἐὰν μὲν ἐπιτύχῃ, οἱ ἐσω πηγαίνουσιν ἐξω καὶ τανάπαλιν, ἄλλως δὲ ἕκαστος καβαλικεύει τὸν πρὸ αὐτοῦ, ὅστις τὸν μεταφέρει εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ ζεύγους. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται κατὰ σειράν.

3. Παιδάκι. — Κατὰ τὴν παιδιάν ταύτην, οἱ παῖκται συναθροίζονται ἐν ἰσοπέδῳ τόπῳ, ἔνθα καθήνται ὀκλαδὸν ἐν σχήματι κύκλου, καὶ διὰ σχοινίου δένουσιν ἐνδομά τι, ὅπερ καλοῦσι «**Παιδάκι**». Τούτων δ' εἰς ὀνομαζόμενος «**μάναν**», λαμβάνει τοῦτο καὶ μεταβαίνει εἰς συλλογὴν ζυλαρίων, ἐναποθέτων εἰς τι μέρος, μὴ δρώμενον δῆθεν ὑπὸ τῶν παικτῶν· τότε κρυφίως τις ἀρπάζει τοῦτο καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν θέσιν του. Ἐπανακάμπτουσα ἡ μήτηρ καὶ μὴ εὐρίσκουσα τὸ τέκνον τῆς, εἰς τὴν θέσιν τὸ ἐγκατέλιπεν, ἐρωτᾷ τοὺς παρευρισκομένους συμπαίκτορας, ὅτινες νῦν ῥίπτουσιν τοῦτο ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα ἀστραπηδόν· αὕτη δὲ παρακολουθοῦσα τοῦτο προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀναλάβῃ. Εἰς ὄντινα δὲ ἀρπάσῃ τὸ τέκνον τῆς, οὗτος ὑποκρίνεται εἰς τὸ ἐξῆς τὴν μάναν.

Ἡ παιδιὰ αὕτη εἶνε λίαν εὐχάριστος, καὶ ἰδίως παιζέται παρὰ τῶν μικρῶν παιδῶν, ὅτινες καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παιδιᾶς ἐκρήγνυνται εἰς ἀσβεστον γέλωτα.

ΥΠΟ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΧΑΤΖΑΚΗ

(δημοδιδασκάλου Κερασσοῦ Εὐρυτανίας.)

Οἱ Κλέφται. Ἡ παιδιὰ αὕτη γίνεται ὡς ἐξῆς. Συνέρχονται 10—15 παῖδες εἰς τι ἐπίπεδον μέρος τοῦ χωρίου των καὶ ἐκεῖ εἰς ἐξ αὐτῶν λαμβάνων τόσα κεραμίδια, ὅσοι εἶναι οἱ παῖδες καὶ ἀπομακρυνόμενος τῶν ἄλλων χαράσσει ἐπὶ δύο ἢ τεσσάρων κεραμιδίων σταυρὸν, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν πολλὰς γραμμὰς παραλλήλους. Κατόπιν τοποθετεῖ τὰ κεραμίδια ταῦτα οὕτως ὥστε ἡ ἐπιφάνεια ἐφ' ἧς ἐχαράχθη ὁ σταυρὸς ἢ αἱ γραμμαὶ νὰ εὐρίσκειται κεκαλυμμένη, καὶ καλεῖ ἕκαστον παῖδα ὀνομαστί, ἀρχόμενος ἐκ τοῦ μεγαλειτέρου τὴν ἡλικίαν, νὰ λάβῃ ἐν κεραμιδίον. Ἐὰν τὸ ληφθὲν κεραμιδίον φέρῃ κεχαραγμένον σταυρὸν, ὁ λαβὼν παῖς ἀνακηρύσσεται κλέφτης, ἐὰν δὲ γραμμὰς στρατιώτης. Οἱ ἀνακηρυχθέντες κλέφται ἀπομακρύνονται ἐκεῖθεν περὶ τὰ 200 μέτρα καὶ κρύπτονται. Ἄμα κρυφθῶσι καλῶς, τότε διὰ συρίγματος εἰδο-

ποιῶσι τοὺς στρατιώτας, ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ δρά-
μωσι πρὸς καταδίωξιν καὶ σύλληψιν αὐτῶν. Οἱ
στρατιῶται ἐκλέγοντες τὸν μεγαλύτερον ὡς ἀρχη-
γὸν τρέχουσι πρὸς καταδίωξιν τῶν κλεφτῶν, ἐγ-
καταλείποντες δύο πρὸς φύλαξιν τοῦ μέρους, ἐνθα
εὐρίσκονται τὰ κεραμίδια, ἵνα μὴ ἔλθωσιν οἱ κλέ-
φται καὶ πτύσωσι, ἐν ἧ δὲ περιπτώσει τῶν κλε-
φτῶν τις πτύση μένει ἐλεύθερος, ἐὰν δὲ τις συλ-
ληφθῆ, ἀφ' οὗ δεθῶσιν αἱ χεῖρές του διὰ σχοινίου,
προσάγεται ἐκεῖ καὶ δικάζεται. Ἡ τιμωρία δὲ εἶναι
ἀνάλογος τῶν πράξεων τοῦ συλληθέντος. Συνίστα-
ται δὲ εἰς βραδισμούς τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν.

Ἡ τριχοῦλα. Ἡ παιδιὰ αὕτη γίνεται ὡς
ἐξῆς· Περὶ τοὺς 10—12 παῖδας συνέρχονται εἰς
τι ἐπίπεδον μέρος τοῦ χωρίου των καὶ ἐκεῖ χω-
ρίζονται εἰς δύο μερίδας, ἐκάτερας τῶν ὁποίων ἡ-
γεῖται ὁ μᾶλλον εὐκίνητος, ὡς ἀρχηγός. Κατόπιν
εἰς παῖς ἐκ τῆς μιᾶς μερίδος λαμβάνων κεραμίδιον
ποιεῖ τὴν κλήρωσιν τῆς τῶν δύο μερίδων θὰ σχη-
ματίση τὴν ἀψίδα (καμάραν), βρέχει τὴν μίαν
ἐπιφάνειαν τοῦ κεραμιδίου διὰ σιάλου, ἐρωτᾷ τὸν
ἀρχηγὸν τῆς ἐτέρας μερίδος τί θὰ πέσῃ ἥλιος ἢ
βροχὴ καὶ μετὰ τὴν ἀπάντησιν ῥίπτει τὸ κεραμί-
διον ὑψηλά. Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πεσόντος κερα-
μιδίου προεγνώσθῃ, ἡ μερίς ἢ εὐνοηθεῖσα ὑπὸ τῆς
τύχης εἶναι ἡ νικήτρια, ἢ δὲ ἐτέρα ποιεῖ τὴν ἀ-
ψίδα. Ὁ ἀρχηγός τῆς ἠττηθείσης μερίδος λαμ-
βάνων σχοινίον μήκους τριῶν περίπου μέτρων, δι-
δει τὸ ἐν ἄκρον εἰς τὸν ὑψηλότερον τῶν συντρόφων
του, τὸ δὲ ἕτερον κρατῶν αὐτὸς περιέρχεται τὴν
ἀψίδα ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν τῆς ἀντιθέτου μερίδος
ἐὰν ἐψήθῃ, αὐτὸς δὲ θὰ εἴπῃ ναὶ ἢ ὄχι. Καὶ ἐὰν
μὲν εἴπῃ ναί, τότε οἱ τὴν ἀντίθετον μερίδα ἀπο-
τελοῦντες παῖδες, ἀπομακρυνόμενοι ὀλίγον προφυ-
λάττονται, μήπως τοὺς κτυπήσῃ διὰ τῶν χειρῶν
ἢ τῶν ποδῶν καὶ καιροφυλακτοῦσιν νὰ καθαλικεύ-
σωσι τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἀψίδα, καὶ ἰδίως
αὐτὸν τὸν ἀρχηγόν, ὅταν δὲ αὐτὸς καθαλικευθῆ,
τότε εὐκολώτατα καθαλικεύουσι καὶ τοὺς ἄλλους·
ὁ δὲ ἀρχηγός πρέπει νὰ προφυλάσῃ τοὺς συντρόφους
του νὰ μὴν τοὺς καθαλικεύσωσι. Ἐὰν δὲ κτυπήσῃ
τινά, τότε ἡ μερίς ἐκείνη ἠττάται καὶ σχηματίζει
αὕτη τὴν ἀψίδα, ἐπαναλαμβανομένων τῶν ἰδίων.

ΗΛΙΟΣ ΚΑΙ ΒΟΡΙΑΣ
(διαλογικὸς μῦθος)
ΣΚΗΝΗ Α'

ΒΟΡΙΑΣ

Κατέβα, Ἥλιε λαμπερέ,
νὰ ἰδῶ τὴ δύναμί σου!

ΗΛΙΟΣ

Φύσα, βοριᾶ, ἄγριε καιρέ,
μὲ δὸν τὴν ὀρμὴ σου,
κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ
ἔς τὴ γῆ μου φῶς θὰ ρίξω.

ΒΟΡΙΑΣ

Καὶ γὰρ ἀπ' τὸ ψηλὸ βουνὸ
ἔς τὸν κάμπο θὰ φυσήξω
καὶ ὅτ' εἶμαι γὰρ πλεῖδ' δυνατὸς
ἔς τὴ Γῆ θὲ νὰ σοῦ δείξω.

ΗΛΙΟΣ

Λοιπὸν, βοριᾶ, νὰ ὁ καιρὸς
τὴ δύναμι νὰ δείξης,
Σὺ, ποῦσαι τὸς ὀρμητικὸς
καὶ εἰμπορεῖς νὰ πνίξης
νὰ ρίξης δένδρα καὶ κορμιά,
καὶ ὄλα νὰ κάνῃς ἐρημιά·
βλέπεις αὐτόνε μακρὰ
τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖ πέρα ;
Σὲ θέλω, κρουερὲ βοριᾶ,
τρομακτικὲ ἀέρα,
μὲ φόρα νὰ φυσήσης,
Γυμνὸ νὰ τὸν ἀφήσης.

ΒΟΡΙΑΣ

Γιαυτὸ δὲν θέλω οὔτε στιγμὴ
νὰ βάλω δύναμι καὶ ὀρμὴ!

ΗΛΙΟΣ

Ἐμπρὸς λοιπὸν! Ξαπλώσου,
τεντώσου καὶ φουσκώσου!

ΣΚΗΝΗ Β'

ΗΛΙΟΣ

Χάχαχα! Τυλίγεται
ὁ ἄνθρωπος καὶ τρέχει
χαμπάρι ὅπου ἔχει!
Λοιπὸν ἡ δύναμί σου
δὲν εἰμπορεῖ ἕνα ἄνθρωπο
ἀδύνατο νὰ γδύσῃ
ὅσο καὶ νὰ φυσήσῃ!

Ἴδες λοιπὸν καὶ μένα·
ρίχνω τὸ φῶς μου ἀπάνω του
μὲ μάτια φλογισμένα·
Κύτταξε ἀέρα βιαστικέ,
κύττα τον, ξεκουμπώνει
τὸ σάκκο του· ἰδρώνει·
σκουπίζεται· τὸ βγάζει·
μὲ τὸ πουκαμισάκι
ἔμεινε τώρα· τρέχει
σ' αὐτὸ τὸ ποταμάκι·
τὴν κεφαλὴ του βρέχει
καὶ πάλι ἀκόμη σκάζει·
μὰ πλέον δὲν ἀντέχει
δὲν εἰμπορεῖ νὰ δροσισθῆ
καὶ πέφτει μέσα νὰ λουσθῆ!
Λοιπὸν, βοριᾶ μου, πᾶψε,
καὶ τὴν ὀρμὴ σου κλάψε!

[Ἀΐσωπος]

Α. Γ. Γιαννοῦκος